

Michał Sajewicz

UMCS w Lublinie, Polska / Maria Curie-Skłodowska University, Poland

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8468-3010>

e-mail: msajewicz@gmail.com

Nazwiska mieszkańców wsi Lewkowo w b. powiecie grodzieńskim w połowie XVIII wieku

The surnames of the inhabitants of Lewkowo in the former Grodno district in the middle of the 18th century

Прозвішчы жыхароў вёскі Ляўкова былога гродзенскага павета ў сярэдзіне XVIII стагоддзя

ABSTRACT: The inventories of the Narewka landed estates, made in 1668, 1698 and 1759, provide moderately accurate knowledge about the manor houses and villages in the Narewka estate, situated in the former Grodno district during the pre-Partitions period, as well as about their inhabitants. The inventories contain, *inter alia*, complete or fragmentary registers of the owners of peasant farms, listing their first names and surnames, and sometimes also the names of their sons. For that reason, the inventories in question are a valuable, and the sometimes only, source of data concerning the anthroponymy of the inhabitants of the former Narewka estate. The aim of the present study is to analyze the surnames of inhabitants of the village of Lewkowo, situated in the former Narewka estates, in the mid-18th century. The main emphasis in the description will be laid on establishing the origin of surnames.

KEYWORDS: Grand Duchy of Lithuania, Grodno district, village of Lewkowo, surnames of the inhabitants of in 1759, etymology of surname.

1. Wprowadzenie

Na początku XVI wieku tereny w widłach Narwi i Narewki, położone w Puszczy Wołpiańskiej, należały do powiatu wołkowyskiego województwa nowogródzkiego. Wkrótce południowo-zachodnia część tej puszczy, zwana później Puszcza Narewką, została wydzielona z włości wielkksiążęcej i przekazana w ręce prywatne. W 1518 roku dobra te otrzymał książę Iwan Wiśniowiecki od swojej żony Anastazji Olizarowiczówny [Maroszek 1991:33; Michałuk 1997:16].

W 1537 roku córka Wiśniowieckich Katarzyna przekazała swemu mężowi Chodkiewiczowi trzecią część swych dóbr, w tym Brzostowicę i Puszcę Narewkę [Maroszek 1991: 33; Michaluk 1997: 16]. Stare dobra Chodkiewiczów, Gródek i Zabłudów, znajdowały się w województwie trockim. Do powiatu grodzieńskiego tego województwa zostały również przeniesione dobra Narewka, stając się odtąd obcą enklawą na terenie powiatu wołkowyskiego województwa nowogródzkiego [Michaluk 1997: 16; *Atlas gwar wschodniosłowiańskich...* 116]. W ten sposób postąpiono także z dobrami Choroszcz, które stanowiły podobną enklawę na terenie województwa podlaskiego.

Po zawarciu unii lubelskiej (1569) rzeka Narewka stała się nie tylko granicą między województwami podlaskim a nowogródzkim i trockim, lecz także jednocześnie granicą między Koroną a Litwą.

Po śmierci Grzegorza Chodkiewicza Puszcę Narewkę odziedziczył jego syn Aleksander, który zmarł bezpotomnie w 1578 roku. Jego siostra Anna Sapieżyna przekazała Brzostowicę Małą i Puszcę Narewkę Fiodorowi Massalskiemu, który przystąpił do kolonizacji tego terenu [Wiśniewski 1980: 23; Maroszek 1991: 33–34; Michaluk 1997: 32]. W wyniku procesu sądowego Massalscy musieli jednak zwrócić połowę Brzostowicy Małej, a także połowę dóbr Narewka innym pretendentom do spadku po Chodkiewiczach. Nowym właścicielem wschodniej części dóbr Narewka (folwarki: Grodzisk i Siemianówka) stał się marszałek wołkowyski Józef Karp [Mironowicz 2008: 15]. Massalscy pozostali właścicielami zachodniej części dóbr (folwarki: Lewkowo i Łuka) [*Plan dóbr dziedzicznych...* 1801].

Zanim Puszcę Narewkę objęli Massalscy i Karpowie, istniały tam już dwie osady bojarskie nadane przez wielkiego księcia litewskiego w celu obsługi traktów. Osada bojarska w Lewkowie strzegła przeprawy na rzece Narewce, którą przebiegał trakt w kierunku na Narew, Bielsk, Drohiczyn i Mielnik. Osada bojarska w Grodzisku również ochraniała przeprawę na rzece Narewce, którą biegł trakt do Starej Białowięży [Michaluk 1997: 33].

Na początku XVII wieku pierwszy etap kolonizacji dóbr Narewka podjętej przez Massalskiego i Karpa był już zakończony. W tym czasie powstał dwór, kilka folwarków, założono wsie chłopskie, wybudowano młyn oraz ufundowano świątynię. Centrum administracyjnym dóbr był dwór w Lewkowie [Dobroński 2011: 30–32]. Folwarki powstały w Lewkowie, Grodzisku, a także w Łuce i Siemianówce [Dobroński 2011: 30–32]. W 1698 roku we wsi Lewkowo mieszkało już 35 rodzin chłopskich, uprawiających ponad 14 włók ziemi [Michaluk 1997: 37–38]. Chłopów Massalscy sprowadzali ze swoich starych majątków, głównie z okolic Brzostowicy Małej i Olekszcyc. Była to zapewne w większości ludność pochodzenia ruskiego obrządku unickiego, dla której Massalscy ufundowali w Lewkowie cerkiew.

W roku 1701 Massalscy oddali Lewkowo w zastaw swojemu krewnemu Janowi Kazimierzowi Massalskiemu, który rozpoczął realizację większego planu inwestycji w zachodniej części dóbr Narewka. Najważniejszą z nich było wybudowanie w Lewkowie w 1706 roku nowej cerkwi unickiej, której parafia obejmowała Lewkowo, Łukę, Siemianówkę i Grodzisk [Michaluk 1997: 40–43]. Ponadto Jan Kazimierz Massalski gruntownie przebudował zarówno część rezydencjonalną, jak i gospodarczą dworu w Lewkowie. Wykopany został ponadto kanał wodny równoległy do rzeki Narewki, prowadzący do stawu młyńskiego i młyna wybudowanego przy ujściu rzeki Bobrówki do Narewki. Między kanałem a rzeką Narewką usypano groble i obsadzono ją ozdobnymi drzewami i krzewami [Michaluk 1997: 43–45].

Kontynuatorem budowlanych zainteresowań Jana Kazimierza Massalskiego był jego syn Józef, w którego testamencie, spisanim w 1735 roku, szczególnie miejsce zajmują zapisy na rzecz cerkwi w Lewkowie. Józef, jako jedyny spośród Massalskich, został pochowany, zgodnie z wolą wyrażoną w testamencie, w unickiej cerkwi lewkowskiej przed ołtarzem Najświętszej Marii Panny [Michaluk 1997: 45].

W 1750 roku dobra Lewkowo zostały odkupione od dotychczasowych dzierżawców przez Michała Massalskiego, prawnego właściciela i spadkobiercę po rodzicach Janie i Joannie Massalskich. Wkrótce jednak dobra te trafiły w dziesięcioletnią dzierżawę do Aleksandra Rzeczyńskiego, cześnika braclawskiego [Michaluk 1997: 44]. Przy odbieraniu w 1759 roku zastawionych dóbr sporządzono spis inwentarza, który stanowi doskonałe i wiarygodne źródło wiedzy dotyczącej dworu w Lewkowie [*Inwentarz* 1759]. Wspomniany *Inwentarz* opisuje zmiany, które zaszły w układzie wsi Lewkowo. Zawiera również informację o powierzchni uprawianych gruntów, która zwiększyła się o 10 włók w porównaniu z rokiem 1698, kiedy sporządzono podobny spis [*Inwentarz* 1698]. W *Inwentarzu* z 1759 roku odnajdujemy także dane dotyczące liczby gospodarstw. W 1759 roku było ich w Lewkowie 26, czyli o 9 mniej w porównaniu z 1698 rokiem.

Od roku 1787 dobra Lewkowo znajdowały się w rękach Jana Węgierskiego, szambelana królewskiego. W 1833 roku właścicielem dworu w Lewkowie został Karol Dąbrowski. W 1858 roku dwór znowu zmienił właściciela, którym prawie do końca XIX wieku był kapitan Julian Kamiński [Szymaniuk, online]. Na przełomie XIX i XX wieku ziemię dworską rozparcelowano poprzez sprzedaż gruntów ornych, łąk i lasów chłopom, którzy pochodzili najczęściej „z Padlasza i zza Walikaje reczki”¹. Napływowa ludność osiedlała się wzdłuż drogi prowadzącej do Lewkowa (obecnie Lewkowo Stare). W tym miejscu powstała wieś Nowe Lewkowo (obecnie Lewkowo Nowe).

¹ Walika reczka – częste określenie rzeki Narwi w nadnarwiańskich gwarach białoruskich.

Inwentarzom sporządzonym w latach 1668² [*Inwentarz 1668*], 1698 i 1759 zawdzięczmy w miarę dokładną wiedzę o dworach i wsiach w dobrach Narewka, a także o ich mieszkańcach. W inwentarzach odnajdujemy m.in. pełne lub częściowe wykazy właścicieli gospodarstw chłopskich z podaniem ich imion i nazwisk, a niekiedy także imion synów. Z tego względu inwentarze stanowią cenne źródło danych o antroponimii mieszkańców byłych dóbr Narewka.

Celem niniejszego opracowania jest analiza nazwisk mieszkańców wsi Lewkowo, znajdującej się w byłych dobrach Narewka, w połowie XVIII wieku. Główny nacisk w opisie będzie położony na ustalenie pochodzenia nazwisk.

2. Nazwiska notowane w Lewkowie w połowie XVIII wieku

BEDNARUK: *Eliasz Bednaruk z synami Dawidem, Mikołajem Aleksiejem* [*Inwentarz 1759*]. Nazwisko *Bednaruk*, notowane w Lewkowie w połowie XVIII wieku, pochodzi od nazwy osobowej *Bednar / Bednarz*, por. *bednarz* 'rzemieślnik, wyrabiający beczki i inne naczynia drewniane' [*Nazwiska w Polsce*, online; Rymut 1999: 26]. Wschodniosłowiański sufiks *-uk* pełnił w analizowanej nazwie funkcję patronimiczną. Pod koniec XVII wieku w Lewkowie było używane również nazwisko *Bednarz* [*Inwentarz 1698*]. Obecnie nazwiska *Bednarz* i *Bednaruk* w Lewkowie Starym nie występują, często natomiast jest używane nazwisko *Bondaruk*, a noszące je osoby nie zawsze należą do spokrewnionych. W Polsce nazwisko *Bondaruk* najczęściej notowane jest w pow. hajnowskim i bielskim w woj. podlaskim oraz w pow. bialskim w woj. lubelskim [*Rozkład występowania nazwisk w powiatach*, online]. Nazwisko to należy wyprowadzać od nazwy osobowej *Bondar*, por. wschsł. *bondar* 'bednarz' [*Nazwiska w Polsce*, online]. Niewykluczone, że nazwisko *Bondaruk* jest rezultatem przekształcenia notowanych wcześniej w Lewkowie nazwisk *Bednaruk*, *Bednarz*. Obecnie pierwsze z tych nazwisk nie jest używane na terenie woj. podlaskiego, natomiast drugie pojawia się sporadycznie [*Rozkład występowania nazwisk...*, online].

BORECKI: *Andrzej Borecki z synami Hryhorem i Mikitą, Gabriel Borecki z synami Mikołajem, Stefanem i Janem, Dawid Borecki* [*Inwentarz 1759*]. Nazwisko *Borecki* (*Borec-(s)ki*) pochodzi od licznych w Polsce nazw miejscowych *Borek*, *Borki*, por. np. *Borek*, pow. hajnowski, gm. Hajnówka, pow. łomżyński, gm. Zambrów, pow. ostrołęcki, gm. Czerwin, *Borki*, pow. Białostocki, gm. Gródek, pow. radzyński, gm. Borki, część miasta Augustów w woj. podlaskim

---

² *Inwentarz* zawiera wykaz mieszkańców wsi Lewkowo, którzy ponieśli straty w wyniku zajazdu przez Teodora Denhoffa w 1668 roku dóbr Narewka, należących wówczas do Stanisława Massalskiego.

[*Nazwiska w Polsce*, online; *Borek*, online]. Sufiks *-ski* pierwotnie wskazywał na pochodzenie osoby z danej miejscowości lub na jej posiadanie [*Słownik staropolskich nazw...* 1965; *Antroponimia Polski...* 2007]. Nazwisko *Borecki* nie jest obecnie w Lewkowie Starym notowane, występuje natomiast nazwisko *Boreczko*, które może być wyprowadzane od n. os. *Borek* lub *Borko*, skróceń od imion złożonych z *Bory-* / *Borzy-* w pierwszej części, np. *Borysław*, *Borymir*, *Borzygniew*, lub z *-bor* w drugiej części, por. ps. **borti*, *boriti* (*sę*) ‘zмагаć się walczyć, ap. *borь*’, np. *Bolebor* [Kowalik-Kaleta, Dacewicz, Raszevska-Żurek 2007: 17; *Nazwiska w Polsce*, online]. Nazwisko *Boreczko* mogło również pochodzić od n. os. *Borek* lub *Borko*, por. ap. *borek* ‘nieduży las sosnowy’ [*Słownik staropolskich nazw...* 1965] lub ‘pole wśród lasów’ [Naruszewicz-Duchlińska, online]. Nie należy także wykluczać przekształcenia wcześniej używanego w Lewkowie nazwiska *Borecki* w *Boreczko*. Współcześnie w woj. podlaskim nazwisko *Borecki* cieszy się względną popularnością w pow. wysokomazowieckim i zambrowskim, a także w Białymstoku, nie jest natomiast notowane w pow. hajnowskim, a nazwisko *Boreczko* noszą w Polsce prawie wyłącznie mieszkańcy powiatu hajnowskiego i Białegostoku [*Rozkład występowania nazwisk...*, online].

CHARKO: *Mikołaj Charko*, *Onopa Charko*³ z *synem Jaskiem* [*Inwentarz* 1759]. Nazwisko *Charko* pochodzi od formy skróconej imienia cerk. *Χαρυμων* (*Charyton*), gr. *Χαρίτων* (*Charitōn*), por. *χαρίτων* (*charitōn*) ‘obdarzający łaską’, albo od gr. *χάρις* (*charis*) ‘piękno, radość’ [*Antroponimia Polski...* 303]. Badane nazwisko można także wywodzić od imienia cerk. *Χαρλαμνου* (*Charłampij*), gr. *Χαράλαμπος*, por. *χάρις* (*charis*) ‘piękno, radość’ i *λάμπω* (*lampo*) ‘świecić’ [*Европейские имена*, online]. Mniej prawdopodobne w odniesieniu do badanego terenu jest pochodzenie nazwiska *Charko* od czasownika *charkać* ‘chrząkać, pluć’ lub od *harkać* ‘warczeć, mówić niewyraźnie’ [Rymut 1999: 73]. Odczasownikowe nazwy pejoratywne od czasowników *charkać* i *harkać* na badanym terenie były tworzone z reguły za pomocą formantów sufiksalnych *-to*, *-un*, *-acz*, por. *charkun*, *harkun*, *charkało*, *harkało*, *charkacz*, *harkacz* [Sajewicz 2002: 437–440]. Formant sufiksalny *-ko* służył na tym obszarze w pierwszym rzędzie do tworzenia zdrobniałych form imiennych od zaadaptowanych, często jednosylabowych, imion cerkiewnych, por. *Hryc* > *Hrycko*, *Klim* > *Klimko*, *Pach* > *Paszko*, *Sacz* > *Saczko*, *Stecz* > *Steczko*. Niektóre z tych form zaczęły z czasem pełnić funkcję nazwisk, por. np. *Ryhor Saczko*, *Iwan Paszko*. Formy imienne na *-ko* łączyły się często z sufiksem *-uk*, tworząc nazwy o charakterze patronimicznym, które przekształcały się z czasem w awonimika, by w końcu stać się antroponimami dziedzicznymi, przechodząc w nazwiska, por. *Klim* > *Klimko* >

³ Do dzisiaj potomkowie Onopy Charko, obecnie noszący już nazwisko Charkiewicz, są określani przez mieszkańców Lewkowa Starego i okolic Onopkami lub Onopkowymi.

Klimczuk, Lew > Lewko > Lewczuk, Pach > Paszko > Paszczuk [Sajewicz 2015: 81]. Na początku tego typu nazwy osobowe nie były ustabilizowane formalnie i ulegały częstym modyfikacjom [Sajewicz 2013: 13–22]. Nazwy zmodyfikowane powstawały szczególnie często w okresie zaborów, a także po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Pojawiały się w wyniku zamierzonej russyfikacji nazwisk polskich lub próby repolonizacji nazwisk mieszkańców ziem wschodnich II Rzeczypospolitej. Takie nazwy pojawiały się także w wyniku błędów popełnianych przez urzędników [Tichoniuk 2004: 159]. Obecnie nazwisko *Charko* w Lewkowie Starym nie jest używane, często natomiast jest notowane nazwisko *Charkiewicz*, utworzone za pomocą sufiksu patronimicznego *-ewicz* od imienia *Charko* [Nazwiska w Polsce, online], por. imiona cerk. *Харумон* (*Charyton*), *Харлампіу* (*Charlampij*). Nazwisko *Charkiewicz* jest obecnie najczęściej używane w pow. hajnowskim, białostockim i w Białymstoku, a nazwisko *Charko* w pow. siemiatyckim, bialskim i etckim [Rozkład występowania nazwisk..., online]. Nie jest wykluczone, że nazwisko *Charkiewicz* mogło być rezultatem przekształcenia wcześniej używanego w Lewkowie nazwiska *Charko* [Inwentarz 1759].

GISA: *Elias Gisa z synami Marcinem i Hryhorym* [Inwentarz 1759]. Etymologia badanego nazwiska nie została dotychczas jednoznacznie określona. Wielu badaczy opowiada się za niemieckim pochodzeniem nazwisk typu *Gisa*, *Giska*, por. *Giska*, od niem. n. os. *Giss*, *Gisch*, skrótowiec od niem. imion złożonych z *Gisel* w pierwszej części: śrwniem. *gisel*, *giseler* ‘poręczyciel, zakładnik’ [Nazwiska w Polsce, online]. Widzę też inną możliwość interpretacyjną – nazwisko to można wyprowadzać od przezwiska *Giza*, *Giza*, por. apelatywy *giza*, *giża* ‘świnia, noga świńska lub wołowa, ćwiartka tylna cielęca’ [Brückner 1927; Słownik staropolskich nazw... 1965]. W słownikach XVI wieku wyraz *gizka* był używany w znaczeniu ‘kiełbasa’, por. *giznik*, ‘kiełbasiarz’, a przymiotnik *gizłaty* oznaczał długonogiego człowieka [Brückner 1927]. Słownik B. Hrinczenki notuje apelatyw *hyżky*, używany w języku ukraińskim w znaczeniu ‘galareta ze świńskich nóżek’ [Словарь української мови 1996: 282]. Nie należy także wykluczać pochodzenia badanego nazwiska od lit. *gizas* ‘człowiek, który nie odpoczywa, jest w ciągłym ruchu’, por. notowane w Polsce nazwisko *Chyży / Hyży*, od przym. *chyży* ‘szybki, rączy’ [Nazwiska w Polsce, online], błrs. gw. *gizliwy* (*hizliwy*) ‘człowiek żwawy, szparki, ruchliwy’ [Слоўнік беларускіх гаворак... 1979: 443]. Nazwisko *Giza* nosi obecnie w Polsce prawie 5000 osób, a nazwisko *Giża* niespełna 1000 osób [Rozkład występowania nazwisk..., online]. *Gisa* należy w Polsce do nazwisk rzadziej używanych. Na początku XXI stulecia nosiło je w kraju zaledwie 32 osoby [Rozkład występowania nazwisk..., online]. W Lewkowie Starym nazwiska te nie są obecnie notowane.

HARBARUK: *Janko Harbaruk z synami Hryhorem, Daniłem i Ławrynem* [Inwentarz 1759]. Nazwisko *Harbaruk* zostało utworzone od ap. wschł. *Har-*

bar 'rzemieślnik zajmujący się wyprawianiem skór, garbarz', por. także nazwę wsi *Garbary*, gw. *Harbary*, wysiedlonej w czasie budowy Zalewu Siemianówka [Nazwiska w Polsce, online]. Formant sufiksalny *-uk* miał charakter patronimiczny, por. *Harbaruk* 'syn *Harbara*'. Obecnie badane nazwisko w Lewkowie Starym nie występuje. Mieszkająca w tej wsi przez długi okres rodzina *Harbaruków* po II wojnie światowej wyjechała do ZSRR w ramach akcji repatriacyjnej. W chwili obecnej nazwiska *Harbaruk* nie nosi już żaden mieszkaniec woj. podlaskiego. Najczęściej notowane jest w Polsce w pow. chełmskim i we Wrocławiu [Rozkład występowania nazwisk..., online].

HOCKO: *Iwan Hocko z synem Józefem* [Inwentarz 1759]. Pochodzenie badanego nazwiska nie zostało ostatecznie ustalone. Nazwisko *Hocko* jest czasem wyprowadzane z niemieckiego *Hotz* [Czy i Ty jesteś Głuchoniemcem? 2001, online]. Uznają to jednak za mało prawdopodobne w odniesieniu do badanego terenu. Nazwisko *Hocko* mogło powstać od formy imiennej *Hoc*, utworzonej od pierwszej części imion złożonych *Chociemir*, *Chocięstaw*, lub od imienia *Teodor*, gr. Θεόδωρος (*Theodoros*), od *theos* 'Bóg' i *doron* 'dar', por. np. formy *Chodor*, *Hodor* odnotowane na polsko-wschodniosłowiańskim pograniczu językowym⁴ [Nazwiska w Polsce, online]. Badacze nie wykluczają także pochodzenia nazwiska *Hocko* od wschł. potocznej formy *Гоця*, utworzonej od imienia cerk. *Gieorgij* (*Георгій*), por. także wschł. formy imion *Гога*, *Гора*, *Горя*, *Гоша*, a także nazwę miejscowości *Гацевічы* (*Hociewiczze*) pod Wołkowyskiem na Białorusi [Петровский 2011b, online; Лемтюгова 2011, online]. Nazwisko *Hocko* jest również wyprowadzane od przezwisk utworzonych od błrs. pot. *hocać*, *hocacca* (*зоцаць, зоцаца*) 'tańczyć, biegać, podskakując, beztrudnie się bawić, hasać, brykać, swawolić', por. nazwiska *Hocka*, *Hocko*, *Hoćko*, *Hocuk*, *Hockiewicz* notowane na Białorusi i pograniczu polsko-białoruskim [Лемтюгова 2010, online; Тлумачальны слоўнік... 1978: 72]. Nazwisko *Hocko* obecnie w Lewkowie Starym nie występuje [Rozkład występowania nazwisk..., online].

KIBAŁOWSKI: *Tomasz Kibałowski z synami Stefanem, Eliaszem i Trochitem* [Inwentarz 1759]. Pochodzenie badanego nazwiska nie zostało dotychczas dostatecznie wyjaśnione. Nazwisko *Kibałowski* w Polsce obecnie nie występuje, notowane są natomiast nazwiska *Kibalski*, *Kibalenko*, *Kibał*, *Kibała*. Zostały poświadczone w zachodniej części kraju, zwłaszcza na Ziemiach Odzyskanych [Rozkład występowania nazwisk..., online]. Nie jest wykluczone, że badane nazwisko, podobnie jak nazwiska typu *Kibał*, *Kibała*, *Kibało*, mogą pochodzić od czasownika *gibać się*, pot. 'przechylając się, zmieniać położenie ciała', por. synonimy *gibać się*, *kibać się* 'kiwać się, kołysać się na boki' [Szmidt 1834: 168]. Do prawdopodobnych należy także motywacja tych nazwisk

⁴ Nazwisko *Hoc* nosi jeden z posłów obecnej kadencji Sejmu.

apelatywem *kibałka* ‘rodzaj kobiecego nakrycia głowy, kawałek materiału umocowany dookoła głowy, który służył w przeszłości do podtrzymywania włosów’ [Словарь української мови 1996: 236]. „Таким чином, *кибала*, *кибалка* – слов’янські за походженням, які виникли на базі апелятива *kьlbadlo в гнізді *kьlb і продовжують первісну семантику і. е. *(s)*kel’gьnuti*, *zginati*; *krutiti*; *vermiti*” [Карпенко 2013: 233]. Liczne warianty tego wyrazu notowano na terenie Białorusi, Ukrainy i na polsko-wschodniosłowiańskim pograniczu językowym, por. *кибáвка*, *кимбáлка*, *кибáлиця*, *кинбáлка*, *гибáвка* [Карпенко 2013: 230]. Nie należy także wykluczać pochodzenia badanego nazwiska od nazwy miejscowej *Kibały*, wsi położonej obecnie na Białorusi [Бёска Кібалы..., online]. Wzmianki o wsi *Kibały* odnajdujemy w monografii Cz. Malewskiego, poświęconej rodzinom szlacheckim na Litwie w XIX wieku [Malewski 2016].

KOZIUK: *Stefan Koziuk z ojcem Cimochem* [Inwentarz 1759]. Nazwisko *Koziuk* zostało utworzone najprawdopodobniej od potocznych form imienia cerk. *Козма*, por. warianty wschł. *Козма*, *Козьма*, *Косма*, *Кузьма* [Корнева, online], a także pol. *Kosma*, *Koźma*, *Kuźma* [Nazwiska w Polsce, online]. Formant sufiksalny *-uk* pełnił w nazwie funkcję patronimiczną. Nie można także wykluczyć powstania badanego nazwiska od przezwiska *Koziuk*, por. błrs. gwarowe *koziuk*, *kaziuk* ‘młody samiec sarny’, od *koza*, *kaza* ‘sarna’. Formy *kaziuk*, *cieluk*, *jahniuk* są do dzisiaj notowane w białoruskich gwarach nadnarwiańskich.

MACIUSZ: *Iwan Maciusz* [Inwentarz 1759]. Badane nazwisko zostało utworzone od form imiennych *Mac*, *Mat* [Tichoniuk 2000: 81, 84; Усціновіч 2011: 139–141], pochodzących od cerk. *Matfij* /*Matfiej*, lub pol. *Maciej*, *Mateusz*, por. hebr. מַתְתִּיָהוּ ‘dar Boży’ [Nawiska w Polsce, online]. W języku hebrajskim imię to było używane w dwóch wariantach: *Mettithejah(u)* i *Mat-tanejah(u)*. Imiona hebrajskie zostały przejęte przez język grecki jako *Matthias*, *Matthaios*, *Maththaios*, a przez łaciński jako *Matthias*, *Matthaeus*. Z form łacińskich w języku polskim powstały imiona *Maciej*, *Matyjasz*, pochodzące od wariantu *Matthias*, i *Mateusz*, utworzone od *Matthaeus*, w językach wschodniosłowiańskich od form greckich utworzono cerk. *Matfij* /*Matfiej*, por. także ros. formę *Matwiej* [Sajewicz 2013: 422]. Źródła historyczne wskazują na znaczne przemieszanie form imiennych, zawierających element *Mat-* i *Mac-*, zarówno w języku polskim, jak i w językach wschodniosłowiańskich. Jest rzeczą naturalną, że mieszanie się tych form potęgowało się szczególnie na polsko-wschodniosłowiańskim pograniczu językowym [Nazwiska w Polsce, online]. Obecnie w Lewkowie Starym nazwisko *Maciusz* nie jest używane. W Polsce nazwisko to należy do sporadycznych [Nazwiska polskie, online]. Sporą popularnością w pow. białostockim i wysokomazowieckim cieszy się natomiast nazwisko pokrewne *Maciuszko* [Rozkład występowania nazwisk..., online].

MIKICIUK: *Niczyper Mikiciuk z synami Ławrynem, Leonem i Jaskiem, Wasil Mikiciuk z synem Janem* [Inwentarz 1759]. Nazwisko to zostało utworzone od wschł. formy imiennej *Mikita*, por. cerk. *Hukuma* (*Nikita*), gr. Νικητής (*Nikētas*) ‘zwycięzca’, por. gr. νίκη (*nike*) ‘zwycięstwo’ [Nazwiska w Polsce, online; Rymut 2001; Malec 1994]. W Polsce nazwisko *Mikiciuk* nie należy obecnie do zbyt często notowanych. Jest najbardziej popularne w pow. białskim i łosickim [Rozkład występowania nazwisk..., online]. W woj. podlaskim, szczególnie w pow. hajnowskim i białostockim, częściej jest używane nazwisko pokrewne *Nikiciuk* [Rozkład występowania nazwisk..., online]. Obecnie nazwiska *Mikiciuk* nie nosi żaden mieszkaniec Lewkowa Starego i okolicznych wsi.

МОСКО: *Michał Mocko z synem Iwanem* [Inwentarz 1759]. Na podstawie zapisu w *Inwentarzu* z 1759 roku trudno jest ustalić faktyczną wymowę badanego nazwiska. Mogła to być wymowa z akcentem na pierwszej sylabie i z samogłoską *o* w pozycji akcentowanej lub wymowa z akcentem na drugiej sylabie i z przejściem nieakcentowanego *o* w *a*. Odnotowane w połowie XVIII wieku nazwisko *Mocko* najprawdopodobniej pochodzi od zdrobnionej formy imiennej *Mocia*, utworzonej od imienia cerk. *Матфѳуї / Матфѳеї* [Значение имени Матвей, online; Петровский 2011a] por. także notowane na badanym terenie w XVIII wieku formy skrócone *Mat*, *Mac* [Tichoniuk 2000: 81, 84]. W formie imiennej *Mocia* zachodzi wymiana samogłosek *a : o*, przy jednoczesnym przeniesieniu akcentu na pierwszą sylabę. W języku rosyjskim forma *Мотя* (*Motia*) może się także tworzyć od imion cerk. *Мухаил* i *Димитрий* [Словарь русских синонимов, online]. Być może nazwiska typu *Macko*, *Masuk* (z białoruskim akaniem) powstały od przezwisk i należałoby je wiązać z czasownikiem *мацавацца* ‘pracować z całych sił’. Takie przezwiska mógł również otrzymać mężczyzna silny, dobrze zbudowany, por. określenia *masak*, *masun*. Nawiązują one do starego *моу* ‘tężyzna, siła, moc’ [Из истории фамилий, online]. A. Naruszewicz-Duchlińska [Naruszewicz-Duchlińska, online] i L. Tomczak [Tomczak 2003] uważają, że nazwisko *Moćko* może pochodzić od ap. *moćka*, gwarowo ‘płyn tworzący się w fajce’. K. Rymut jest skłonny wiązać je z niemiecką nazwą osobową *Motz* ‘człowiek uparty, baran’ [Rymut 2001: 109]. Zaproponowaną przez tych badaczy motywację nazwiska *Mocko/Moćko* należy uznać za trafną w odniesieniu do innych obszarów kraju, lecz mało prawdopodobną na badanym terenie ze względu na brak na tym obszarze wskazanych podstaw motywacyjnych. W chwili obecnej w Lewkowie Starym nazwisko *Mocko* nie jest już używane.

NIZBRYCKI: *młynarz Alexander Nizbrycki* [Inwentarz 1759]. Badane nazwisko było używane w przeszłości w czterech wariantach: *Nizbrycki*, *Niezbrycki*, *Niezbrzycki*, *Nizbrzycki*. Nazwisko *Nizbrycki* obecnie nie jest już w Polsce notowane. Było poświadczane w XIX wieku m. in. na Wołyniu [Metryki Wołyń, online], gdzie równolegle funkcjonowało z nazwiskiem *Nizbrzycki* [Metryki

Wołyń, online]. Nazwiska *Niezbrycki* i *Niezbrzycki* występują obecnie w Polsce sporadycznie, najczęściej w zachodniej części kraju – *Niezbrycki* w Rybniku i we Wrześni, a *Niezbrzycki* m.in. w Opolu, Szczecinie, pow. świdwińskim, Bydgoszczy i Mińsku Mazowieckim⁵ [*Rozkład występowania nazwisk...*, online]. W XIX wieku oba te nazwiska notowane były dość licznie na Wołyniu, zwłaszcza w okolicach Krzemieńca. Na tym terenie, niekiedy nawet w tych samych miejscowościach, np. w Czajczyńcach, w XIX wieku poświadczono zostały wszystkie cztery warianty nazwiska: *Nizbrycki*, *Niezbrycki* i *Niezbrzycki*, *Nizbrzycki* [*Metryki Wołyń*, online]. Nie należy wykluczać polonizacji używanych wcześniej na tym terenie wschodniosłowiańskich wariantów nazwiska, por. *Niezbrycki* > *Niezbrzycki*, *Nizbrycki* > *Nizbrzycki*. Po II wojnie światowej znaczna część ludności zamieszkującej Wołyń została przesiedlona do Polski, najczęściej na Ziemię Odzyskane. Z województwa wołyńskiego przesiedlono wówczas 140 700 osób, w tym około 133 900 Polaków, około 5800 Żydów i prawie 1000 osób deklarujących inną narodowość, głównie ukraińską [Hryciuk 2005: 331]. Nie jest wykluczone, że wśród osób przesiedlonych znalazły się także osoby noszące nazwisko *Nizbrycki*, *Niezbrycki*, *Niezbrzycki*, *Nizbrzycki*. Badacze nie zajęli dotychczas jednoznacznego stanowiska w sprawie pochodzenia badanego nazwiska. Można przypuszczać, że nazwisko *Nizbrycki* / *Niezbrycki* zostało utworzone od nazwiska *Zbrycki*, ukr. *Збрицький*, por. pol. *Zbrycki*, z wykorzystaniem partykuły przeczącej *ni* (*ни*). Nazwisko *Zbrycki* (ukr. *Збрицький*) pochodzi od nazwy miejscowej *Zbryż* / *Zbryż* (ukr. *Збриж*), pol. *Zbrzyż* / *Zbryż* (dawniej *Brzezcie*), inne warianty nazwy: *Zbrzezcie*, *Zabrzezcie*, *Nowe Brzezcie*). *Zbryż* (*Збриж*) – miejscowość położona nad rzeką *Zbrucz*, obecnie na terenie Ukrainy [Czapla 2020: 633–634]. Badacze nazwy typu *Brzezcie*, *Zbrzezcie*, *Zabrzezcie* najczęściej wyprowadzają od rzeczownika *brzoza*, lecz niekiedy nie ma to logicznego uzasadnienia, zwłaszcza wtedy, gdy badana miejscowość leży na terenie, gdzie brzozy występują w takich samych proporcjach do innych drzew, jak w pozostałych miejscowościach i nie jest to obszar szczególnie sprzyjający ich występowaniu [Czerwiński, online]. Cechą wyróżniającą niektórych miejscowości nie jest ich położenie w pobliżu lasów brzozowych, lecz na brzegu jezior, rzek i potoków, por. np. *Brzesko*, miasto w województwie małopolskim [*Brzesko*, online]. Do takich nazw należy z pewnością *Zbryż* (ukr. *Збриж*, pol. *Zbryż* / *Zbryż*), nazwa miejscowości położonej na brzegu rzeki *Zbrucz*, obecnie na Ukrainie, por. takie stare nazwy tej miejscowości, jak *Bryzie*, *Brzezcie*, *Zabrzezcie* [Czapla 2020: 634]. Przypuszczalnie nazwa ta, podobnie jak *Brzesko*, *Brzeska*, wywodzi się od rzeczownika *brzeg*

⁵ Najbardziej znanym Polakiem noszącym to nazwisko był Jerzy Niezbrzycki, pseud. Ryszard Wraga (1902–1968) – kapitan Wojska Polskiego, oficer polskiego wywiadu wojskowego, polski sowietolog i pisarz.

[Czerwiński, online]. Nazwa miejscowa Zbryż mogła powstać także od ukr. *збрид* 'місце, де переходять річку бродом', 'мілке місце, де пристає пором', por. *Zbryd+ -jь* [Czerwiński, online]. Mniej prawdopodobne jest pochodzenie nazwiska *Nizbrycki* od błrs. *zbrыdnucь (збрыднуць) / zbrыdzieć (збрыдзець)* lub ukr. *збриднути* 'zbrzydnać, sprzykrzyć się, znudzić się, dokuczyć' z dodaniem partykuły przeczącej *ni (ни)*, por. pol. *zbrzydnać* 'stać się brzydkim, stać się wstrętnym, obrzydliwym, dokuczliwym, godnym pogardy' [Arct 1916: 572], por. gw. błrs. *zbrыda* 'człowiek dokuczliwy, natrętny'⁶. Wątpliwe jest także pochodzenie nazwiska *Nizbrycki* od *nie zbrykać (się)*, *nie zbryknąć (się)*, por. dawne formy czasownikowe *zbrykać (się)*, *zbryknąć (się)* 'znarowić (się), rozhukać się, rozbestwić się, rozpuścić się' [Arct 1916: 572].

OSTASZUK: *Iwan Ostaszuk z synem Ławrynem* [Inwentarz 1759]. W *Inwentarzu* z 1698 roku nazwisko to nie zostało odnotowane, widnieje w nim natomiast nazwisko pokrewne *Ostasz*, por. *Stefan Ostasz, Jerzy Ostasz* [Inwentarz 1698]. Niewykluczone, że nazwisko *Ostasz*, które pochodzi od skróconej formy imienia cerk. *Евстафуй*, por. gr. *Εὐστάθιος (Eustathios)* 'twardy, wytrzymały', łac. *Eustachius* [Nazwiska w Polsce, online], zostało z czasem przekształcone w *Ostaszuk*, podobnie jak *Charko* w *Charkiewicz*. Nazwisko *Ostaszuk* należy w Polsce do bardzo rzadkich. Nosi je obecnie zaledwie kilka osób zamieszkałych w Lewkowie Starym i pow. oświęcimskim [Rozkład występowania nazwisk..., online].

PIEKARSKI: *Stefan Piekarski z synami Owsenem i Dawidem* [Inwentarz 1759]. W *Inwentarzu* z 1698 roku badane nazwisko nie występuje, jest w nim natomiast nazwisko *Pokirski* [Inwentarz 1698], które mogło się z czasem przekształcić w *Piekarski*⁷. Badane nazwisko można wyprowadzać od przymiotnika *piekarski*, pochodzącego od ap. *piekarz*, lub nazwy miejscowej *Piekary*, występującej licznie w różnych regionach Polski i na Białorusi, m.in. w okolicach Wołkowyska [Rymut 2001: 232; Słownik Geograficzny... 1887: 76–80]. Badane nazwisko jest nadal używane przez mieszkańców Lewkowa Starego. Osoby noszące nazwisko *Piekarski* są przezywane w Lewkowie Starym *Pekarami*, por. M. l. p. *Pekar* 'piekarz'.

PTASZNIK: *Leon Ptasznik z synami Sołowiesiem i Hrehorem* [Inwentarz 1759]. Nazwisko *Ptasznik* nie jest obecnie w Lewkowie Starym notowane, używane jest natomiast nazwisko *Ptaszyński*, które wymienia również *Inwentarz* z 1698 roku [Inwentarz 1698]. Nazwisko *Ptasznik* zostało utworzone od nazwy zawodu *ptasznik* 'hodowca ptaków, myśliwy, polujący z ptakami', por. staropolskie *ptach*, wschł. *ptacha, ptaszka* [Nazwiska w Polsce, online];

⁶ Wyraz notowany m.in. we wsi Lewkowo Stare [z kartoteki własnej – M. S.].

⁷ Niewykluczone, że *Pokirski* należy do tzw. nazwisk transformowanych, zaistniałych w rezultacie błędu popełnionego przez urzędnika sporządzającego *Inwentarz* z 1698 roku.

Słownik staropolskich nazw... 1965]. Badane nazwisko mogło również początkowo funkcjonować jako przezwisko, por. obecne przezwisko *Ptasznik* ‘ten, kto w dzieciństwie łowił ptaki i nosił je za pazuchą’, zanotowane w okolicach Lewkowa Starego. Nie jest wykluczone, że nazwisko *Ptasznik* zanikło w badanej miejscowości lub zostało przekształcone w *Ptaszyński*, które jest używane do dzisiaj w Lewkowie Starym i okolicznych wsiach, m.in. w pobliskiej Michnówce.

PTASZYŃSKI: *Michał Ptaszyński z synem Andrzejem, Adam Ptaszyński z synami Aleksandrem i Leonem, Piotr Ptaszyński z synem Janem i Gabrielem, Andrzej Ptaszyński z synami Tomaszem, Jaskiem, Hieronimem, Wasilem i Leonem* [Inwentarz 1759]. Badane nazwisko pochodzi od przezwiska *Ptach*, utworzonego od ap. *ptach* występującego w staropolszczyźnie w znaczeniu ‘ptak’, por. także wschł. ap. *ptacha, ptaszka* ‘ts’ [Nazwiska w Polsce, online; *Słownik staropolskich nazw...* 1965]. W gwarze białoruskiej, którą posługują się mieszkańcy Lewkowa Starego, notowane są apelatwy *ptuszka* ‘ptak’, *ptaszka* ‘mały ptak’. Nazwisko *Ptaszyński* jest w Lewkowie Starym używane do chwili obecnej. Noszą je również mieszkańcy sąsiedniej Michnówki i Eliaszuk. Obecnie w pow. hajnowskim posługuje się tym nazwiskiem ponad 100 osób [Rozkład występowania nazwisk..., online].

ROMANOWSKI: *Hryhory Romanowski z synem Benedyktem* [Inwentarz 1759]. Nazwisko to pochodzi od nazw miejscowych *Romanowo, Romanów*, wsi położonych w różnych częściach Polski, a także na terenie Białorusi i Ukrainy [Słownik Geograficzny..., 1888: 720–723; Naruszewicz-Duchlińska, online]. Sufiks *-ski* wskazuje na pochodzenie z danej miejscowości lub na jej posiadanie. Nazwisko to można też wywodzić od imienia *Roman*, por. łac. *Romanus* ‘rzymski, Rzymianin’ [Naruszewicz-Duchlińska, online; Fros, Sowa 1976: 397], używanego zarówno przez Polaków, jak i Słowian wschodnich. Nazwisko *Romanowski* nie jest obecnie spotykane w Lewkowie Starym. W pow. hajnowskim na początku XXI wieku nosiło je zaledwie 7 osób [Rozkład występowania nazwisk..., online].

3. Uwagi końcowe

Pograniczny charakter ziem położonych w widłach rzek Narwi i Narewki i wynikająca stąd wieloetniczność osadnictwa wpłynęły na ukształtowanie się na tym terenie specyficznego systemu antroponimicznego, który formował się pod wpływem wschodniosłowiańskim oraz polskim, w mniejszym stopniu bałtyckim [Mordań 2011: 219].

L. Dacewicz stwierdza, że „w wyniku asymilacji kulturowej dwóch dominujących nurtów osadniczych: polskiego i ruskiego ukształtowały się nie dwa odrębne systemy nazewnicze, lecz jeden wspólny, charakteryzujący

się przede wszystkim obecnością fonetycznych, strukturalnych i leksykalnych cech języka polskiego, języka białoruskiego i ukraińskiego” [Dacewicz 2013: 270]. M. Mordań w związku z tym zauważa, że mówiąc o elementach wschodniosłowiańskich w antroponomii Białostoczczyzny, mamy na uwadze:

te cechy genetycznie wschodniosłowiańskie, które pojawiają się na omawianym terenie wraz z początkiem osadnictwa. Dlatego też nie można traktować ich jako obce wpływy językowo-kulturowe. Substrat wschodniosłowiański i polski odgrywa tu równorzędną rolę i razem z komponentem bałtyckim stanowi podstawę rodzimego systemu nazewniczego [Mordań 2011: 219, zob. także Dacewicz 1999; Mytnik 2014].

Na badanym obszarze dochodziło do krzyżowania się form polskich i wschodniosłowiańskich i powstawania hybrydalnych form antroponimicznych.

Niemniej jednak duża część funkcjonujących tu antroponimów ma wyraźną proveniencję wschodniosłowiańską. Ma to swoje uzasadnienie w tym, że najstarsze wsie w dobrach Narewka były zasiedlone w pierwszej połowie XVII wieku głównie przez ludność ruską, którą właściciele tych dóbr, Massalscy i Karpowie, sprowadzali najczęściej spod Brzostowicy Małej i Olekszyca, gdzie znajdowały się ich stare majątki. Dla tej ludności w Lewkowie wybudowano cerkiew, której parafia obejmowała wsie Lewkowo, Łuka, Siemianówka i Grodzisk.

Zetknięcie się ze sobą dwóch sąsiednich kultur, zachodniosłowiańskiej i wschodniosłowiańskiej, i ich wzajemne przenikanie wpłynęły na proces kształtowania się na badanym terenie systemu antroponimicznego, w tym również nazwiskowego. Na tym terenie dominują właściwe dla Słowian wschodnich nazwiska patronimiczne nawiązujące do imion pochodzenia greckiego, najczęściej z sufiksami zawierającymi element spółgłoskowy *-k*, ale też, aczkolwiek rzadziej, notowane są charakterystyczne dla polszczyzny nazwiska otoponimiczne z sufiksem *-ski* i nazwiska odapelatywne [Sajewicz 2013: 9].

Nazwiska patronimiczne używane na badanym terenie w XVII i XVIII wieku najczęściej opierały się na formach imiennych, które w znacznym stopniu różniły się fonetycznie i morfologicznie od swoich odpowiedników kanonicznych. Adaptacja imion cerkiewnych, często długich, wielosylabowych i brzmiających obco, do miejscowego systemu gwarowego polegała na ich skróceniu i włączeniu do rodzimej odmiany fleksyjnej [Tichoniuk 2000: 15]. B. Tichoniuk zaznacza, że w „kancelarii Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI w. korzystającej z języka starobiałoruskiego, dopuszczalne były skrócone i zdrobniałe formy imion na równi z formami pełnymi. Zasadę tę przenoszono i do dokumentów spisywanych w tym czasie na obszarze księstwa po polsku (szczególnie widać

to w inwentarzach miast królewskich na Podlasiu: Brańska, Kleszczel i Narwi) oraz po łacinie (w przysiędze szlachty bielskiej na wierność Koronie [...])” [Tichoniuk 2000: 41].

Formy skrócone imion oficjalnych, notowane we wschodniej części Podlasia i na sąsiadujących z nim ziemiach Wielkiego Księstwa Litewskiego, są poświadczane najczęściej w XVI- i XVII-wiecznych dokumentach źródłowych. Uderza liczebność tych form i ich zróżnicowanie w obrębie nawet tej samej miejscowości, por. np. Kleszczele na Podlasiu [Roszczenko, 2002: 323–360].

W XVIII wieku zarysowała się tendencja do unifikacji zapisów urzędowych miejscowego imiennictwa osobowego. W tym czasie w dokumentach urzędowych skrócone formy imion ustępowały miejsca formom pełnym. Skrócone formy imion nie zniknęły jednak bezpowrotnie, utrwaliły się bowiem w nazwiskach mieszkańców badanego terenu, por. *Charczuk, Kuczko, Miszczuk, Ostaszuk, Saciuk* [Sajewicz 2013: 16].

Nazwiska patronimiczne na badanym terenie powstawały najczęściej od ludowych form imion, oddających w większym lub mniejszym stopniu cechy miejscowych gwar. W takiej postaci były przez dłuższy okres zapisywane w dokumentach polskojęzycznych. Po rozbiorach, gdy językiem administracji stał się rosyjski, wiele nazwisk zostało zmodyfikowanych, np. zamiast nazwiska *Hryhoruk* zaczęto używać *Grigoruk* (*Григорук*) [Łabowicz (Filimoniuk) 2010: 31–34]. Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości nazwiska mieszkańców ziem wschodnich na ogół zapisywano łacinką w wersji zgodnej z fonetyką rosyjską. Stosowano zasadę transliteracji, która niekiedy uniemożliwiała przywrócenie form nazwisk funkcjonujących przed rozbiorami, por. *Hawryluk – Гаврилюк – Gawryluk*, a niekiedy *Gawriliuk, Demczuk – Демчук – Diemczuk*. Czasem wprowadzano do nazwisk pewne korekty, aby pozbawić nazwiska cech ruskich, np. *Andrejuk – Andrzejuk, Hałasiuk – Chałasiuk, Bondaruk – Bądaruk, Woroniuk – Wroniuk*. Zniekształcenia nazwisk wschodnich mogły być spowodowane także zwykłym błędem urzędniczym, por. *Baramiuk* zamiast *Baraniuk, Ochryniuk* zamiast *Ochrymiuk* [Tichoniuk 2004: 159–161].

Doskonałe źródło wiedzy o folwarkach i wsiach należących do byłych dóbr ziemskich Narewka stanowią inwentarze sporządzone m.in. przy przekazywaniu dóbr w dzierżawę, odbieraniu zastawionych dóbr oraz dokumentowaniu strat poniesionych w wyniku różnych kataklizmów. W *Inwentarzach* z roku 1668, 1698 i 1759 odnajdujemy dokładne informacje nie tylko o dworach i folwarkach znajdujących się w obrębie byłych dóbr Narewka, ale także o wsiach i ich mieszkańcach. Szczególnie cenne dla onomastów są zamieszczone w inwentarzach spisy mieszkańców poszczególnych wsi.

W *Inwentarzu* z 1759 roku uwzględniono 25 chłopów uprawiających w tym czasie w Lewkowie własną ziemię [*Inwentarz* 1759]. Odnotowano nazwiska gospodarzy, które w kilku przypadkach się powtarzają, co może

świadczyć, że niektórzy właściciele gruntów mogli być ze sobą spokrewnieni, por. *Bednaruk, Borecki (3), Charko (2), Gisa, Harbaruk, Hocko, Kibałowski, Mikiciuk (2), Koziuk, Maciusz, Mocko, Nizbrycki, Ostaszuk (2), Piekarski, Ptasznik, Ptaszyński (4), Romanowski*.

Rozgraniczenie polskich i wschodniosłowiańskich nazw osobowych na pograniczu językowym i kulturowym jest zadaniem trudnym. L. Dacewicz zauważa:

Niejednokrotnie trudno jest wyraźnie rozgraniczyć polskie i wschodniosłowiańskie nazwy osobowe. Wynika to z bliskiego pokrewieństwa języka polskiego z językami wschodniosłowiańskimi, z funkcjonowania w warstwie apelatywów jednakowo brzmiących wyrazów, wzajemnego zapożyczenia formantów antropimicznych, gotowych struktur nazewniczych oraz używania zasobu imion zbliżonego pod względem genetycznym i fonetyczno-strukturalnym [Dacewicz 2001: 46].

Z tego względu wnioskowanie o pochodzeniu etnicznym i przynależności religijnej mieszkańców pogranicza wyłącznie na podstawie ich nazwisk jest ryzykowne. W tym celu niezbędne jest uwzględnienie szeregu innych czynników, w pierwszym rzędzie natury historycznej, religijnej i socjologicznej. W tego typu dociekaniach czasem pomocne może się okazać imiennictwo nadawane w rodzinach zamieszkałych na pograniczach.

W *Inwentarzu* z roku 1759 roku odnotowano 62 imiona chłopów uprawiających własną ziemię w Lewkowie i ich synów⁸, por. *Adam, Aleksander (2), Aleksiej, Andrzej (3), Benedykt, Cimoch, Daniło, Dawid (3), Dmitruk, Elias, Gabriel, Hieronim, Hrehor, Hryhor (2), Hryhory (3), Iwan (4), Jan (2), Janko, Jasko (3), Józef, Leon (4), Ławryn (3), Marcin, Michał (2), Mikita, Mikołaj (2), Niczyper, Onopa, Owsen, Parachwien, Piotr, Sołowieś, Stefan (3), Tomasz (3), Trochim, Wasil (3)*⁹.

Już nawet pobieżna analiza przytoczonych antropimów dowodzi, że w *Inwentarzu* z 1759 roku w części dotyczącej Lewkowa odnajdujemy zarówno typowe imiona wschodniosłowiańskie, por. np. *Aleksiej, Cimoch, Daniło, Dmitruk, Mikita, Niczyper, Onopa, Owsen, Sołowieś, Trochim*, jak też używane przeważnie przez Polaków, np. *Andrzej, Benedykt, Gabriel, Józef, Michał, Stefan*. Odnotowano także imiona tożsame pod względem formalnym w języku polskim i w językach wschodniosłowiańskich, np. *Adam, Dawid, Piotr*.

Dokładne rozgraniczenie polskich i wschodniosłowiańskich form imiennych na polsko-białoruskim pograniczu językowym i kulturowym bywa także

⁸ W jednym przypadku uwzględniono także imię ojca właściciela gospodarstwa.

⁹ W przytoczonym wykazie formy: Hrehor, Hryhor, Hryhory oraz Iwan, Jan, Janko, Jasko podano, zgodnie z przyjętym w badanym okresie zwyczajem, jako odrębne imiona.

złożone ze względu na specyfikę białoruskiego systemu imienniczego. Zwraca na to uwagę m. in. A. Łukaszaniec:

Асаблівасцю функцыянавання хрысціянскай па паходжанні часткі сучаснага беларускага іменніка з'яўляецца і тое, што ў ім паралельна ў якасці афіцыйных (дакументальных) ужываюцца тры самастойныя падсістэмы: візантыйска-праваслаўная (найбольш набліжаная да рускай іменаслоўнай традыцыі), рымска-каталіцкая (ў значнай ступені суадносная з польскай мовай) і ўласная народная (найбольш нацыянальна адметная). Частка гэтых паралельных радоў імён поўнасю супадае па гукавым складзе (*Адам, Раман, Пётр* і інш.), а другая мае неаднолькавае фанетычнае афармленне. Параўнайце, напрыклад, рады візантыйска-праваслаўных і рымска-каталіцкіх імён: *Фёкла і Тэля, Фама і Тамаш, Іван і Ян, Іосіф і Юзаф*. Побач з традыцыйнымі формамі праваслаўных імён *Васіль, Генадзій, Анатолій, Пракопій, Якаў, Іосіф* ужываюцца народныя *Васіль, Генадзь, Анатоль, Пракоп, Якуб, Язэп* і інш. [Лукашанец 2011: 4].

Można to prześledzić na przykładzie imienia *Jan*. Imię to zostało bardzo wcześnie zapożyczone przez język białoruski z języka polskiego. Odnotowano je na ziemiach białoruskich już w 1528 roku. Na bazie tego imienia powstały w języku białoruskim liczne formy pochodne, por. *Janko, Jasko, Janczyk, Januk, Janiuk, Jancuk, Janiel, Jasiuk* i in. [Усціновіч 2011: 229]. Wszystkie przytoczone formy imienne zostały poświadczane na ziemiach białoruskich już w pierwszej połowie XVI wieku i legły u podstaw wielu nazwisk białoruskich, por. np. *Янкоў, Янкевіч, Янчанка, Янчук, Янукевіч, Ясюк, Ясючэня* [Усціновіч 2011: 230].

Analiza nazwisk i imiennictwa męskiego właścicieli nieruchomości w Lewkowie w połowie XVIII wieku pozwala przypuszczać, że była to ludność pochodzenia białoruskiego, która w badanym okresie przynależała do miejscowej parafii unickiej. Świadczyć o tym mogą zarówno imiona samych gospodarzy gruntów, jak też imiona członków ich rodzin. Prawie we wszystkich 25 rodzinach właścicieli gruntów w Lewkowie przynajmniej jeden syn nosił typowo wschodniosłowiańskie imię. Niekiedy takie imiona nosiło kilku synów gospodarza, por. *Michał Mocko z synem Iwanem; Iwan Ostaszuk z synem Dmitrukiem i Hryhorem; Andrzej Ptaszyński z synami Hryhorom i Mikitą; Leon Ptasznik z synami Sołowiesiem i Hrehorem* [Inwentarz 1759]. Kwestia ustalenia przynależności etnicznej i religijnej mieszkańców Lewkowa w okresie przedrozbiorowym wymaga jednak przeprowadzenia bardziej dokładnych badań z wykorzystaniem dokumentów przechowywanych w miejscowej i sąsiednich parafiach, jak też w archiwach krajowych i zagranicznych. Należałoby w szczególności zbadać, w jaki sposób pisarz sporządzający *Inwentarz z 1759* starał się oddawać imiona miejscowych chłopów. Dla onomastów istotne jest uzyskanie odpowiedzi na pytanie, czy urzędnik zapisywał imiona chłopów

zgodnie z miejscową wymową, czy też dokonywał modyfikacji niektórych imion, starając się oddać je zgodnie z tradycją obowiązującą w polszczyźnie, por. np. odnotowane w *Inwentarzu* z 1759 roku imiona *Andrzej, Eliasz, Gabriel, Józef, Stefan*. Istnieje ponadto potrzeba zbadania imiennictwa żeńskiego – imion żon gospodarzy i ich córek. W *Inwentarzu* z 1759 roku nie uwzględniono kobiet zamieszkałych w Lewkowie, a także chłopów bezrolnych.

Bibliografia

- Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku*. 2007. T. 1. Red. Aleksandra Cieślíkowa. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN.
- Arct Michał. *Słownik ilustrowany języka polskiego*. 1916. T. 3. Warszawa: Wydawnictwo M. Arcta.
- Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostoczczyzny*. 1980. Mapa III. Podziały polityczne i administracyjne na terenie AGWB w latach 1569–1795 (116). Tom I. Red. Stanisław Glinka, Antonina Obrębska-Jabłońska, Janusz Siatkowski. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo PAN.
- Borek [online] <https://pl.wikipedia.org/wiki/Borek> [dostęp: 28.12.2021].
- Brückner Aleksander. 1927. *Słownik etymologiczny języka polskiego*. T. 1. Kraków: Krakowska Spółka Wydawnicza.
- Brzesko. 2016 [online] <http://polskaijejhistoria.blogspot.com/2016/03/brzesko.html> [dostęp: 22.12.2021].
- Czapla Anna. 2020. *Obraz onomastyczny powiatu borszczowskiego w województwie podolskim i Rzeczypospolitej*. „Slavia Orientalis” LXIX, nr 3: 617–638.
- Czerwiński Janusz. *Problemy z nazwami* [online] <http://historia-janczer.pl/problemy-z-nazwami> [dostęp: 18.12.2021].
- Czy i Ty jesteś Głuchoniemcem?* 2001 [online] <http://twinn.pl/?idd=8&rok=2011&page=0&id=162&poz=ml1> [dostęp: 29.12.2021].
- Dacewicz Leonarda. 1999. *Obce czy rodzime? W kwestii nazewnictwa na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim (88–93)*. W: *Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych*. Studia Slawistyczne 1. *Nazewnictwo na pograniczach etniczno-językowych*. Red. Zofia Abramowicz, Leonarda Dacewicz. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Dacewicz Leonarda. 2001. *Antroponimia Białegostoku XVII–XVIII wieku*. Białystok: Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku.
- Dacewicz Leonarda. 2013. *Imiona w strukturze nazwisk dawnych mieszkańców polsko-litewsko-wschodniosłowiańskiego pogranicza jako fakt kulturowy (267–280)*. W: *Pogranicza. Kresy. Wschód a idee Europy*. Red. Jarosław Ławski. Białystok: Książnica Podlaska im. Łukasza Górnickiego, Katedra Badań Filologicznych „Wschód Zachód” na Uniwersytecie w Białymstoku.
- Dobroński Adam. *Niespełnione miasto*. 2011. „Medyk Białostocki” nr 98: 30–32.
- Fros Henryk, Sowa Franciszek. 1976. *Twoje imię. Przewodnik onomastyczno-hagiograficzny*. Kraków: WAM.
- Europejskie imena: znaczenie i proischożenie* [online] http://kurufin.ru/html/Rus_names/rus_h-sh.htm [dostęp: 18.12.2021] [*Европейские имена: значение и происхождение*].
- Georgij [online] <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/40803> [dostęp: 21.12.2021] [*Георгуи*].
- Hryciuk Grzegorz. 2005. *Przemiany narodowościowe i ludnościowe w Galicji Wschodniej i na Wołyniu w latach 1931–1948*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.

- Inwentarz 1668*. Archiwum Archidiecezjalne w Białymstoku. Akta dóbr ziemskich Narewka, f. 6.
- Inwentarz 1698*. Archiwum Archidiecezjalne w Białymstoku. Akta dóbr ziemskich Narewka, f. 3, d. 17 i 18.
- Inwentarz 1759*. Archiwum Archidiecezjalne w Białymstoku. Akta dóbr ziemskich Narewka, f. 1, d. 3.
- Iz istorii familij* [online] <https://kiozk.ru/article/nauka-i-zizn-2/iz-istorii-familij-2> [dostęp: 19.12.2021] [*Из истории фамилий*].
- Karpenko Ol'ga. 2013. *Etimologični rozvidki z ukrains'koj leksiki (230–238)*. U: *Studii z onomastiki ta etimologii 2013*. Red. Ol'ga Karpenko, Viktor Šul'gač, Kiiv: Kij [Карпенко Ольга. 2013. *Етимологічні розвідки з української лексики (230–238)*. У: *Студії з ономастики та етимології 2013*. Ред. Ольга Карпенко, Віктор Шульгач. Київ: Кий].
- Korneva Oksana. *Kozůkov* [online] <http://www.okorneva.ru/proishojdenie--familij-kamyshlovskogo-uezda-slovar-uralskih-familij/kozyukov/> [dostęp: 22.12.2021] [Корнева Оксана. *Козюков*].
- Kowalik-Kaleta Zofia, Dacewicz Leonarda, Raszewska-Żurek Beata. 2007. *Słownik najstarszych nazwisk polskich – pochodzenie nazwisk otówionych w Historii nazwisk polskich*. T. 1. Warszawa: Slawistyczny Ośrodek Wydawniczy. Instytut Slawistyki PAN.
- Lemtũgova Valentina. 2010 [online] <https://www.sb.by/articles/osnovatelnyy-glagol.htm> [dostęp: 22.12.2021]. [Лемтюгова Валентина. 2010].
- Lemtũgova Valentina. 2011 [online] <https://familii.ru/slovo-news-arhiv/5843-proiskhozhdenie-familij-muravitskij-boboedov-gatsevich-penda-ganetsich-malinovskij-i-verkhovskij> [dostęp: 22.12.2021] [Лемтюгова Валентина. 2011].
- Lukašanec Aleksandr. 2011. *Pradnova (3–6)*. U: Uscinovič Anna. *Sloŭnik asabovych ulasnyh iměn*. Minsk: Litatura i Mastactva [Лукашанец Александр. 2011. *Прадмова (3–6)*. У: Усціновіч Анна. *Слоўнік асабовых уласных імён*. Мінск: Літаратура і Мастацтва].
- Łabowicz (Filimoniuk) Ludmiła. 2010. *Podlaskie nazwiska*. „Nad Buhom i Narwoju” 6 (112).
- Malec Maria. 1994. *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*. Kraków: Instytut Języka Polskiego PAN.
- Malewski Czesław. 2016. *Rodziny szlacheckie na Litwie w XIX wieku. Powiaty lidzki, oszmiański i wileński*. Warszawa: Instytut Historii PAN.
- Maroszek Józef. 1991. *Czy istniał „Monaster Przemienienia Pańskiego w Puszczy Narewskiej?”* „Białostoczczyzna” nr 3: 33–36.
- Metryki Wołyń* [online] <https://wolyn-metryki.pl> [dostęp: 28.12.2021].
- Michaluk Dorota. 1997. *Dobra i miasteczko Narewka na tle dziejów regionu (do końca XIX wieku)*. Białystok – Narewka: Urząd Gminy w Narewce.
- Mironowicz Antoni. 2008. *Monaster Wniebowstąpienia Pańskiego w Puszczy Błudowskiej*. Supraśl: Monaster Zwiastowania NMP w Supraślu.
- Mordań Michał. 2011. *Współczesne nazwiska mieszkańców Białostoczczyzny pochodzenia wschodniosłowiańskiego*. „Studia Wschodniosłowiańskie” nr 11: 119–237.
- Mytnik Irena. 2014. *Rodzime i obce. Z badań nad imiennictwem pogranicza polsko-ukraińskiego w XVI–XVII wieku*. „Типологія та функції мовних одиниць. Науковий журнал” 1: 281–294. [Типологія та функції мовних одиниць. Naukovij žurnal” 1: 281–294].
- Naruszewicz-Duchlińska Alina. *Geneza nazwisk* [online] <http://www.genezanazwisk.pl> [dostęp: 18.12.2021].
- Nazwiska polskie* [online] <https://nazwiska-polskie.pl/> [dostęp: 20.12.2021].
- Nazwiska w Polsce* [online] <https://nazwiska.ijp.pan.pl/> [dostęp: 20.12.2021].

- Petrovskij Nikandr. 2011a. *Slovar' russkikh ličnyh imen* [online] <http://rus-yaz.niv.ru/doc/dictionary/russian-names/fc/slovar-204-2.htm#zag-3801> [dostęp: 18.12.2021] [Петровский Никандр. 2011. *Словарь русских личных имён*].
- Petrovskij Nikandr. 2011b. *Slovar' russkikh ličnyh iměn* [online] <https://rus-personal-names.slovaronlin.com/5337-Gotâ> [dostęp: 18.12.2021] [Петровский Никандр. 2011. *Словарь русских личных имён*].
- Plan dóbr dziedzicznych JW Węgierskich Lewkowa, Łuki, Siemianówki i Grodziska w powiecie grodzieńskim sytuowanych* (1801). Państwowe Muzeum Historyczno-Archeologiczne w Grodnie
- Roszczenko Mikołaj. 2002. *Kleszczele. Aneks 2: W województwie podlaskim w ziemi bielskiej ilustracja starostwa kleszczewskiego przez Dziewiałtowskiego w roku tysiąc piecset sześćdziesiątym czyniona z pomiaru włóczną y placową* (323–360). Bielsk Podlaski – Kleszczele: Związek Ukraińców Podlasia.
- Rozkład występowania nazwisk w powiatach* [online] <http://nlp.actaforte.pl:8080/Nomina/Ndistr> [dostęp: 21.12.2021].
- Rymut Kazimierz. 1999. *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*. T. 1. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Rymut Kazimierz. 2001. *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*. T. 2. Kraków: Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego PAN.
- Sajewicz Michał. 2002. *Derywacja sufiksalna osobowych nazw subiektów w nadnarwiańskich gwarach białoruskich Białostoczczyzny. Deverbativa, deadiectiva*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Sajewicz Michał. 2013. *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostoczczyźnie na tle ogólnopolskim*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
- Sajewicz Michał. 2015. *Formy imienne z sufiksem -ko w Kleszczelach na Podlasiu w połowie XVI w.* „Acta Baltico-Slavica” nr 39: 45–89.
- Sloŭnik belaruskich gavorak paŭnočna-zahodnâj Belarusi i âe pagraničča*. 1979. T. 1. Rêd. Ūzêfa Mackevič. Minsk: Navuka i têhnika [Слоўнік беларускіх гаворак паўночна-заходняй Беларусі і яе пагранічча. 1979. Т. 1. Рэд. Юзэфа Мацкевіч. Мінск: Навука і тэхніка].
- Slovar' ukrains'koï movi*. 1996. [nadrukowano z vidannâ 1908 roku fotosposobom] T. 2. Red. Boris Grinčenko. Kiïv: Naukova dumka [Словарь української мови. 1996. (надруковано з видання 1908 року фотоспособом) Т. 2. Ред. Борис Грінченко. Київ: Наукова думка].
- Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. 1887. T. 8. Red. Filip Sulimierski, Bronisław Chlebowski, Władysław Walewski. Warszawa: Nakładem Władysława Walewskiego.
- Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*. 1888. T. 9. Red. Filip Sulimierski, Bronisław Chlebowski, Władysław Walewski. Warszawa: Nakładem Władysława Walewskiego.
- Słownik staropolskich nazw osobowych*. 1965. T. 1. Red. Witold Taszycki. Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Szmidt Johann Adolf Erdman. 1834. *Słownik polsko-rossyisko-niemiecki*. Wrocław: U Wilhelma Bogumiła Korna.
- Szymaniuk Jerzy. *Zalew Semianówka i jego okolice* [online] <https://www.siemianowka.pl/lewkowo-stare-i-lewkowo-nowe.html> [dostęp: 15.12.2021].
- Tichoniuk Bazyli. 2000. *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*. Zielona Góra: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego.

- Tichoniuk Bazyli. 2004. *Transformacja nazwisk wschodniosłowiańskich w Polsce na przykładzie niektórych struktur antropomicznych z sufiksem -uk/-czuk* (157–162). W: *Ze studiów nad językami i literaturami wschodniosłowiańskimi*. Red. Bazyli Tichoniuk, Włodzimierz Wilczyński. Zielona Góra: Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.
- Tłumačal'ny sloŭnik belaruskaj movy*. 1978. T. 2. Mińsk: Galoŭnaâ rëdakcyâ Belaruskaj Saveckaj Ęncyklapedyĭ [*Тлумачальны слоўнік беларускай мовы*. 1978. Т. 2. Мінск: Галоўная рэдакцыя Беларускай Савецкай Энцыклапедыі].
- Tolkovyy slovar' russkogo âzyka*. 1935–1940. Т. 1–4. Red. Dmitrij Ušakov. Moskva: Sovetskaâ ěnciklopediâ. [*Толковый словарь русского языка*. Т. 1–4. Ред. Дмитрий Ушаков. Москва: Советская энциклопедия].
- Tomczak Lucyna. 2003. *Słownik odapelatywnych nazwisk Polaków*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego.
- Uscinovič Anna. 2011. *Sloŭnik asabovych ŭłasnyh iměn*. Mińsk: Litatura i Mastactva [*Усціновіч Анна*. 2011. *Слоўнік асабовых ўласных імён*. Мінск: Літаратура і Мастацтва].
- Vëska Kibaly na mape* [online] <https://www.radzima.net/be/miejsce/kiboly.html> [dostęp: 27.12.2021] [*Вёска Кібалы на мапе*].
- Wiśniewski Jerzy. 1980. *Zarys dziejów osadnictwa na Białostocczyźnie (14-27)*. W: *Atlas gwar wschodniosłowiańskich Białostocczyzny*. Tom I. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk.
- Značenie imeni Matvej* [online] <https://horo.mail.ru/namesecret/matvej/> [dostęp: 18.12.2021] [*Значение имени Матвей*].

STRESZCZENIE: Inwentarzom dóbr ziemskich Narewka, sporządzonym w latach 1668, 1698 i 1759 zawdzięczamy w miarę dokładną wiedzę o dworach i wsiach w dobrach Narewka, położonych w okresie przedrozbiorowym w byłym powiecie grodzieńskim, a także o ich mieszkańcach. W inwentarzach odnajdujemy m.in. pełne lub częściowe wykazy właścicieli gospodarstw chłopskich z podaniem ich imion i nazwisk, niekiedy także imion synów. Z tego względu wymienione inwentarze stanowią cenne, a niekiedy jedyne, źródło danych o antroponomii mieszkańców byłych dóbr Narewka. Celem opracowania jest analiza nazwisk mieszkańców wsi Lewkowo, znajdującej się w byłych dobrach Narewka, w połowie XVIII wieku. Główny nacisk w opisie będzie położony na ustalenie pochodzenia nazwisk.

SŁOWA KLUCZOWE: Wielkie Księstwo Litewskie, powiat grodzieński, wieś Lewkowo, nazwiska mieszkańców wsi w 1759 r., etymologia nazwisk.

АНАТАЦЫЯ: Даволі дакладная інфармацыя на тэму маёнткаў і вёсак маёмасці Нараўка, а таксама пра яе жыхароў, знаходзіцца ў Інвентарах зямельных уладанняў Нараўкі (1668, 1698 і 1759), якая напярэдадні падзелу Польшчы належала да былога Гродзенскага павета. У гэтых інвентарах знаходзяцца, між іншым, сучальныя або частковыя спісы ўладальнікаў сялянскіх гаспадарак, іх імёны, прозвішчы, а часам таксама імёны іх сыноў. У сувязі з гэтым, згаданыя рэестры з'яўляюцца каштоўнай, нярэдка адзінай крыніцай даных пра антрапанімію жыхароў былых ўладанняў Нараўкі. Мэтай даследавання быў аналіз прозвішчаў з сярэдзіны XVIII ст. жыхароў вёскі Ляўкова, якая належыла тады да зямельных уладанняў Нараўкі. Перавага аздадзена выяўленню паходжання прозвішчаў.

КЛЮЧАВЫЯ СЛОВЫ: Вялікае Княства Літоўскае, гродзенскі павет, вёска Ляўкова, прозвішчы жыхароў вёскі ў 1759 г., этымалогія прозвішчаў.

Data przesłania artykułu: 15.05.2022

Data akceptacji artykułu: 25.09.2022

ABOUT THE AUTHOR / O AUTORZE

Michał Sajewicz – Polska, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, prof. zw. dr hab., profesor emeritus, specjalność: językoznawstwo słowiańskie, zainteresowania: dialektologia, słowotwórstwo gwarowe ze szczególnym uwzględnieniem słowotwórstwa gwar białoruskich Białostoczczyzny, antroponimia polsko-wschodniosłowiańskiego pogranicza językowego, socjolingwistyka, etnolingwistyka.

Wybrane publikacje:

1. Sajewicz Michał. 2002. *Derywacja sufiksalna osobowych nazw subiektów w nadnariańskich gwarach białoruskich Białostoczczyzny. Deverbativa, deadiectiva*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
2. Sajewicz Michał. 2013. *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostoczczyźnie na tle ogólnopolskim*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
3. Sajewicz Michał. 2019. *Odczasownikowe pejoratywne nazwy subiektów z formantem sufiksальnym w peryferyjnych gwarach białoruskich okolic Lewkowa Starego na Białostoczczyźnie*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.